

BBnr 02-034

LÄNSSTYRELSEN

Värmlands län

1 (12)

BESLUT

Planeringsavdelningen
Byrådirektör P Åhgren

1984-03-19

11.1211-88-84

Förordnande om naturreservat samt skötselplan för
Geijersdalsmossen på Brattforsheden, Filipstads kommun,
Värmlands län

1981-02 50 000 54-1120 V. 8310

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord

FÖRORDNANDE

Beskrivning av naturreservatet	- Sammanfattning
Grund för beslutet	
Ändamålet med reservatet	
Reservatsföreskrifter	- ang förfogandet över fastighet
	- ang intrång och åtgärder
	- ang allmänhetens uppträdande
	- ang reservatsförvaltningen

SKÖTSELPLAN

1. Beskrivning
 - 1.1 Naturförhållanden
 - 1.2 Markanvändning
 - 1.3 Anordningar för friluftsliv
2. Disposition och skötsel av mark och vatten
 - 2.1 Övergripande mål
 - 2.2 Generella riktlinjer
 - Skog
 - Jakt - faunavård
 - Fiske
3. Anordningar för friluftsliv
 - 3.1 Övergripande mål
 - 3.2 Vandringsled
 - 3.3 Observationskoja
 - 3.4 Renhållning
 - 3.5 Information
 - 3.6 Gränsmarkering
4. Tillsyn
5. Dokumentation av utförda åtgärder
6. Naturvårdsförvaltningens ekonomi
 - 6.1 Allmänt
 - 6.2 Kostnader
 - 6.3 Finansiering

Förord

Geijersdalsmossen som berörs av detta beslut utgör en del av ett betydligt mer omfattande naturvårdsobjekt nämligen Brattforsheden. Detta större område betecknas i sin helhet som riksobjekt. Länsstyrelsen behandlar naturvårdsfrågorna för detta större objekt parallellt med föreliggande beslut enligt följande modell.

1. Förordnande enligt § 19 naturvårdslagen för ett större sammanhängande område - cirka 10 000 hektar.
2. Reservatsbildning enligt § 7 naturvårdslagen för i första hand tre stycken delområden (inklusive Geijersdalsmossen).
3. Samrådspåikt för ett 20-tal delområden beträffande skogsbruksåtgärd.
4. Successiv prövning av fråga om eventuell reservatsbildning även för vissa av samrådsområdena (enl pkt 3 ovan).
5. Utbyggnad och skötsel av friluftsanordningar skall i huvudsak berörda kommuner ansvara för.

BESKRIVNING

Administrativa data

Riksregisternummer: 1702034

Beslutsdatum: 1984-03-19

Namn: Geijersdalsmossen

Kommun: Filipstad

Registerområde: Brattfors

Läge: Cirka 2 km sydost och öster om sjön Alsterns sydspets.
Topografiskt kartblad 11 D 50
Ekonomiskt kartblad 11 D 2j Dalbotorp
Koordinater 6613-1397

Gränser: Framgår av markering i bil 1.
Förtydligande gränsbeskrivning återfinns i bil 2.

Area: 316 hektar

därav landarea: 310 hektar

Fastighet: Brattforshyttan 3:1

Markägare: Billerud AB

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen

Grund för beslutet

Geijersdalsmossen ingår som del i riksobjektet Brattforsheden. Motiven för naturvårdsförordnande för detta större område framgår av bil 3.

Hela Brattforsheden kan trots sina mer än 10 000 hektar ses som en sammanhållen naturlig enhet. Restriktiva bestämmelser kan dock inte utfärdas för hela detta stora område av praktiska och ekonomiska skäl. Några särskilt framträdande delområden bör däremot ges ett mer fullständigt naturskydd.

Geijersdalsmossen är ett av de delområden som bedöms vara speciellt angelägna att skydda. Mossen har bl a uppmärksamats vid den länsomfattande myrinventering som letts av prof Sjörs. Geijersdalsmossen har klassats som ett Ib-objekt av Sjörs. Skyddsvärda myrar indelas av honom i tre klasser. Klass Ia omfattar endast en handfull svenska objekt som betecknats som typområden för den internationella regionala myrvetenskapen.

"Klassen Ib omfattar myrar av nära nog samma höga skyddsvärde, vilka tillsammans med dem i Ia ger en god bild av den regionala myrvariationen i landets olika delar. Även denna klass omfattar mestadels vidsträckta myrkomplex - inom vilka goda exempel finns representerade på myrarnas strukturella uppbyggnad, deras landskapstyp och växtsamhällen" (utdrag ur H Sjörs 1977:11 Meddelanden från växtbiologiska institutionen, Uppsala).

Geijersdalsmossens höga skyddsvärde är betingat av såväl geologiska, geomorfologiska, botaniska som ornitologiska förhållanden. Inte minst förekomsten av de långa, övertvärande flygsandsdynerna tilldrar sig intresse ur forskningssynpunkt. Dynryggarna - spec "Långa Mana" - gör det också praktiskt möjligt för en bred publik att närmare uppleva myrlandskapet och dess djurliv.

Reservatsområdet utgör endast en del av myrkomplexets totala omfattning. Perifera delar som påverkats av olika arbetsföretag - järnvägen i öster, diken i söder - har lämnats utanför. Dessa perifera delar bedöms ha mindre betydelse för studier och tolkning av mossens uppkomsthistoria. Vid avgränsningen har delvis remsor av omgivande fastmark medtagits i strävan att ge objektet en naturlig inramning.

Ändamålet med reservatet är att bevara myrlandskapet med dess ytformer, flora och fauna samt ge allmänheten möjligheter till studier av dessa naturförhållanden.

Förordnande

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som markerats på bifogad karta i skala 1:10 000 (bil 1) som naturreservat.

Reservatsföreskrifter

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter skall gälla beträffande området.

A. Föreskrifter med stöd av 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan sakägares rätt att förfo- ga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt i någon form
2. förändra områdets ytformer genom att gräva, spränga, schakta, utfylla eller utföra annan markbearbetning

3. dika, dämna eller på annat sätt förändra vattenförhållandena
4. uppföra byggnad
5. anordna upplag
6. dra fram mark- eller luftledning
7. anlägga väg
8. utöva jakt, annat än vad som sägs i bifogad, fastställd skötselplan
9. företa gödsling eller använda kemiska bekämpningsmedel
10. upplåta mark- eller vattenområde för tävlingar, lägerverksamhet eller militära övningar som kan medföra föroreningar och markslitage.
11. plantera in för området främmande växt- eller djurarter.

Utan tillstånd av länsstyrelsen är det vidare förbjudet att

12. avverka eller vidtaga skogsvårdsåtgärd.

Ovan angivna föreskrifter må ej utgöra hinder för uppförande av anläggningar och andra företag som avser att betjäna allmänhetens friluftsliv i enlighet med reservatets ändamål och fastställd skötselplan.

Föreskrifter nedan under punkt C (gällande allmänheten) gäller även markägare och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning därigenom inte avsevärt försvåras.

B. Föreskrifter jämlikt 9 § naturvårdslagen angående markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att de åtgärder vidtages inom området som framgår av bifogad skötselplan.

Dessa åtgärder innebär

1. Anordningar för utmärkning av reservatet
2. En genomgående vandringsled.
3. Ett gapskjul på "Långa Mana".

C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet

Det är förbjudet att

1. framföra bil eller terränggående motorfordon.
2. uppställa husvagn eller campa
3. göra upp öppen eld
4. skada vegetationen t ex genom att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd även som att plocka blomväxter, mossor, lavar, svampar och alger
5. störa djurlivet t ex genom att uppehålla sig vid bo eller släppa lös hund eller annat husdjur
6. på ett störande sätt använda radioapparat, grammofon eller dylikt.

Vetenskapliga undersökningar av områdets naturförhållanden skall utföras i samråd med reservatsförvaltaren.

D. Föreskrifter med stöd av 9 § naturvårdsförordningen om naturvårdsförvaltningen

1. Länsstyrelsen meddelar föreskrifter om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad plan för skötseln.
2. Naturvårdsförvaltaren skall vara skogsvårdsstyrelsen.
3. Naturvårdsförvaltaren skall utse särskild tillsynsman och utforma arbetsinstruktion för denne.
4. För området skall finnas ett rådgivande organ (skötseln) som är gemensamt för hela Brattforsheden.
5. Vid förvaltningen skall samråd fortlöpande äga rum med länsstyrelsen. Naturvårdsförvaltaren har att följa de direktiv som länsstyrelsen fortlöpande kan komma att meddela.

SKÖTSELPLAN

1. BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Naturförhållanden

Geijersdalsmossen har beskrivits av prof H Sjörs 1977 som ett myrkomplex där "myrens huvuddel utgörs av excentriskt utbildade mossar, delvis med breda, markerade tuvsträngar med upp till 4 m hög tall, delvis med oregelbundna strängar, stora lösbottenhöljor och vattenfyllda gölar med oregelbundna stränder" (se vidare bilaga 4).

Myren är ur ornitologisk synpunkt betecknad som objekt av regionalt skyddsintresse med förekomst av flera mindre vanliga och störningskänsliga arter (Björn Ehrenroth 1979, manus).

I mossen och i dess omgivning uppträder långsträcka flygsandsdyner. De ingår i ett av de 3 dynområden som finns på Brattforsheden. I detta fält ligger dynryggarna i huvudsak orienterade i syd-nordlig riktning. De dyner som ligger i mossen har dock en dragning mot öst-väst. Dynfältet har bildats vid övergången mellan Brattforshedens flacka deltaplan och lägre terrängpartier i isälvsavlagringarnas periferi. Myrens uppkomst och utveckling i flygsandsfältet kan för närvarande inte ges en fullständig förklaring.

Skogsbeståndet på dynryggarna utgöres nästan uteslutande av tall. På några av de i myren uppstickande dynerna växer gammal tallskog av naturskogskaraktär. I övrigt är skogen kulturpåverkad i olika grad. Se vidare beståndsbeskrivningen bil 5.

Övrigt

I myrens östra del ligger resterna av en äldre, smalspårig järnväg som gått fram till Geijersdal. Vid byggandet av denna järnväg på 1930-talet togs material till väggroppen från östra delen av den namnlösa dynrygg som ligger mellan "Långa manen" och "Lilla manen".

De sydligaste delarna av reservatsområdet berörs något av det äldre dikessystem som förekommer i mossens södra del.

En vandringsled går tvärs över reservatsområdet i öst-västlig riktning på ryggen av "Långa manen". Denna anlades som AMS-arbete 1976-77 (genom länsstyrelsen).

2. DISPOSITION OCH SKÖTSEL

2.1 Övergripande mål

Målet för områdets skötsel skall vara att bevara områdets naturvärden. Inom ramen för reservatsförvaltningen skall forskning och naturinformation främjas.

2.2 Riktlinjer beträffande hävd av skogsmarken

Områdets skogsbestånd skall fritt få utvecklas som naturskog.

2.3 Riktlinjer för jakt och viltvård

Endast jakt på älg, rådjur, hare och räv får ske inom reservatet. Området förutsättes därvid utgöra en del av större jaktlig enhet. Jakten skall organiseras så att skottlossning inom reservatet normalt kan undvikas.

3. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

3.1 Övergripande mål

I den fysiska riksplaneringen (FRP) har Brattforsheden betecknats som riksobjekt avseende dels de naturvetenskapliga värdena, dels avseende det sociala värdet. Detta motiverar att serviceanläggningar utvecklas på Brattforsheden.

Tillkomsten av sådana anläggningar bör ske i samverkan mellan stat och kommun samt eventuellt även privata intressenter. Utvecklingen av anläggningar är beroende av att särskilt organ med lokal anknytning kan ansvara för löpande skötsel. Iordningställandet av anläggningar kan påräknas i väsentlig utsträckning kunna ske som AMS-arbeten. En förutsättning för sådan satsning är dock att garantier för fortlöpande och högkvalitativ skötsel kan skapas.

Rekommendationer till utformning av anläggningar på Brattforsheden återfinns i särskild bilaga till länsstyrelsens beslut om naturvårdsområden (§ 19).

Geijersdalsmossen berörs av den principiella anläggningsplanen närmast genom att en av vandringslederna går genom reservatet. Anordningarna kring leden skall ses som hjälpmedel för naturstudier.

3.2 Vandringsleden går till största delen på en lång slingrande dynrygg - "Långa Mana". Vid anslutningarna i öster och sydväst behöver spångningen kompletteras över torvmark. Ute i myren finns ett mindre avbrott i dynryggen vilket behöver överbryggas med spångning.

- 3.3 Observationskoja (och vindskydd) iordningställes på Långa Manen med placering så att den kan utnyttjas för att beskåda myrlandskapet och dess djurliv (t ex orrspel). Kojan konstrueras av timmer som en variant av det i värmländska naturvårdsobjekt använda "gapskjulet". Framför öppningen byggs dock ett "insynsskydd". Detta bör inte vara större än att stora fält för utblickar finns.

Reservatets tillsynsman utvecklar kojans vidare och rekognoserar exakt placering.

Arrangemanget med observationskojan kan betraktas som en försöksverksamhet. Skötselrådet skall efter en tid pröva frågan om eventuell utökning eller slopande av anläggningen och framlägga förslag till komplettering av skötselplanen.

- 3.4 Renhållning. Under barmarkssäsong genom lokal tillsynspersonal. Sopor skall genom avtal omhändertas av kommunen.

3.5 Information

Naturvårdsförvaltaren skall verka för att allmänheten i olika former delges information om naturförhållandena. Samverkan skall därvid ske med kommunen och lokala intressenter.

All personal som medverkar i skötsel av Brattforsheden skall särskilt informeras genom naturvårdsförvaltaren.

Vandringsleden tvärs över Geijersdalsmossen ger möjlighet till upplevelse av en naturtyp som endast ett begränsat antal nutidsmänniskor har någon större kännedom om. Detta bör informationsverksamheten ta fasta på.

Informationsskyltar av enkelt slag bör uppsättas vid vandringsledens inträde i reservatet.

Enkel folder med material från mossen bör särskilt produceras liksom (på sikt) även en mer innehållsrik produkt (avgiftsbelagd).

I observationskojan bör särskilt material ställas ut.

- 3.6 Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt Svensk Standard (SIS 031522) genom naturvårdsförvaltaren.

4. TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren skall tillse att gällande bestämmelser följes och att anläggningar för allmänheten hålles i gott skick.

Särskild tillsynsman bör finnas. För sådan tillsynsman skall avtal och arbetsinstruktion upprättas. Tillsyns-, underhålls- och informationsverksamheten inom hela Brattforsheden bör samordnas i samverkan mellan berörda intressenter. Naturvårdsförvaltaren skall verka för sådan utveckling bl a inom ramen för ett skötselråd.

Tillsynsman skall bistå allmänheten med information om naturförhållandena.

5. DOKUMENTATION

5.1 Naturvårdsförvaltaren skall verka för att naturförhållandena efter hand studeras av sakkunskap inom olika ämnesområden samt redovisas. Sådan dokumentation skall bl a utnyttjas som underlag för översyn av skötselplanen.

5.2 Tillsynsman skall föra dagbok och dokumentera utförda åtgärder samt verksamhet inom området och årligen sammanställa redovisning inkluderande även iakttagelser om naturförhållanden.

6. NATURVÅRDSFÖRVALTNINGENS EKONOMI

6.1 Allmänt

Inom detta naturreservat blir satsningarna på anläggningar begränsade och vegetationsskötseln i det närmaste obefintlig. Satsning bör däremot ske på forskning - inventering och information. Omfattningen av sådana insatser kan inte fångas in i en skötselplan. Naturvårdsförvaltaren skall dock arbeta för en hög ambitionsnivå.

6.2 Kostnader

En uppskattning av kostnaderna för naturvårdsförvaltningen redovisas i bil 2. Intäkter bedöms ej vara aktuella. Eventuellt kan framtida intäkter för vissa former av informationsverksamhet kunna komma ifråga och då sannolikt genom tillsynsman eller särskilt organ.

6.3 Finansiering

Bekostas av staten

Naturvårdsförvaltarens arbete med tillsyn, detaljplanering (arbetsplaner), utformning av "bas-information", vägvisning, gränsmarkering och underhåll av anläggningar enligt skötselplanen samt åtgärder i samband med eventuella dispensärenden.

Bekostas av kommun

Sophämtning enligt särskilt avtal.

Eventuell utveckling av informationsmaterial i samverkan med naturvårdsförvaltaren.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, jordbruksdepartementet, se bilaga (formulär 3).

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. I beslutet deltog landshövdingens stf länsråd Rune Beckman jämte ledamöterna Roland Arnesson, Sten Fogde, Arne Hult, Jan Hyttring, Sune Johansson, Bertil Jonasson, Sven Junzell, Helmer Karlsson, Göthe Knutsson, Gullan Lindblad, Berit Persson och Eric Persson samt suppleanterna Margareta Andresén och Gunnar Törnqvist.

I den slutliga handläggningen deltog även naturvårdsdirektör Wirén, företrädare för juridiska enheten, planenheten och lantmäterienheten, länsantikvarie Varenius samt byrådirektör Åhgren, föredragande.

Rune Beckman
Rune Beckman

P. Åhgren
Pär Åhgren

Bilagor

1. Karta i skala 1:10 000
2. Gränsbeskrivning
3. Grund för beslut om naturvårdsförordnanden på Brattfors-heden. Utdrag ur förslag beträffande hela objektet
4. Bedömning av kostnaderna för naturvårdsförvaltningen.
5. Besvärshänvisning

Kopia till

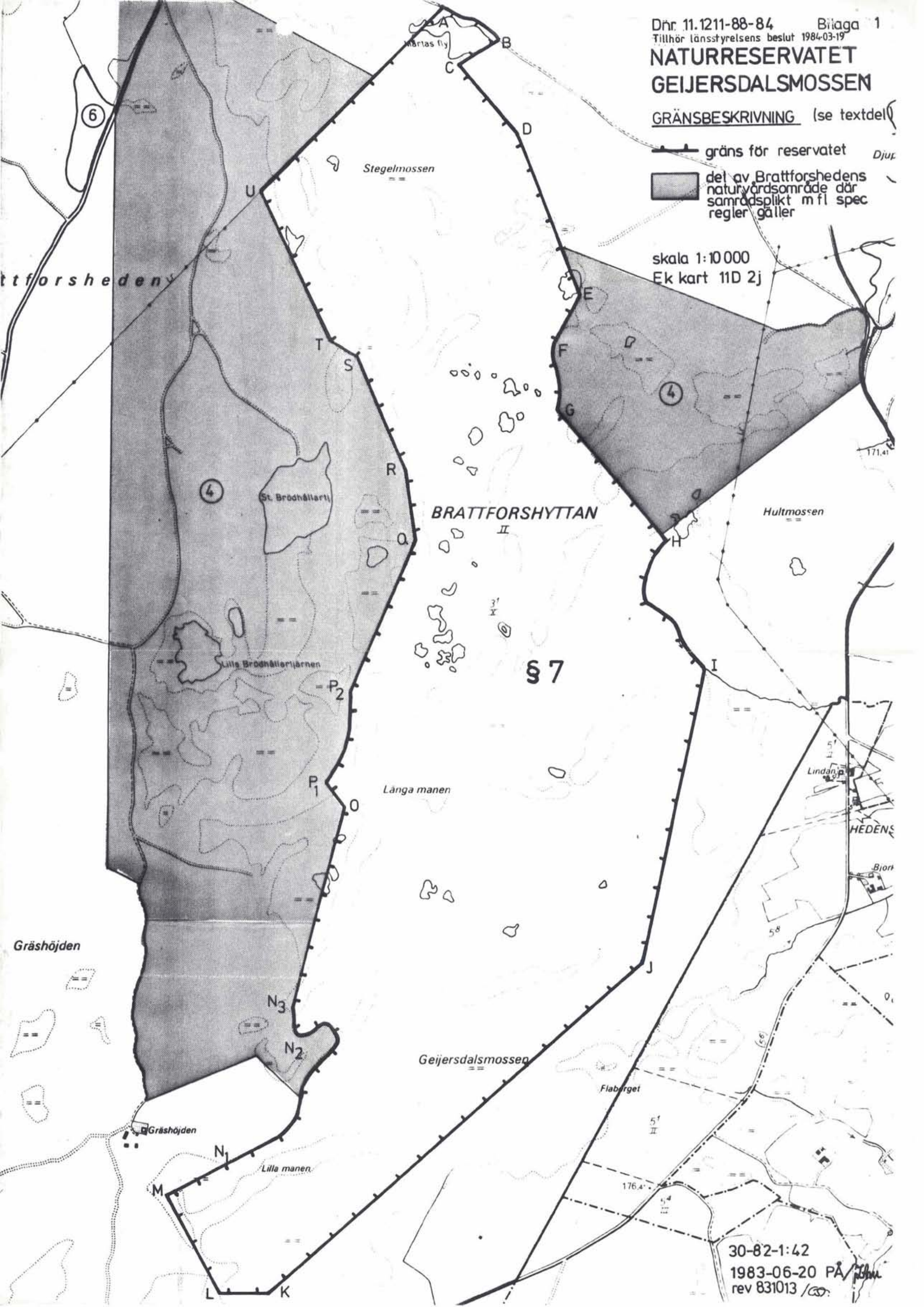
Markägarna (enl förteckning) rek+mb
Kommunfullmäktige
Byggnadsnämnden
Planenheten
Lantmäterienheten
Naturvårdsenheten
Fastighetsbildningsmyndigheten
Vägförvaltningen
Planverket
Lantbruksnämnden
Naturvårdsregistret
Akten
Reservatpärmen

NATURRESERVATET GEIJERSDALSMOSSEN

GRÄNSBESKRIVNING (se textdel)

- gräns för reservatet
- del av Brattförshedens naturvårdsområde där samrådsplikt m fl spec regler gäller

skala 1:10 000
Ek kart 11D 2j

BRATTFORSHYTTAN

§ 7

Bil 2

11.1211-88-84

Gränsbeskrivning

Gräns för reservatet har markerats på kartan i bil 1 till länsstyrelsens beslut. Nedan beskrivning av gränslinjen an knyter till karta i skala 1:10 000 på följande sida.

- A Skärning mellan kraftledning och väg
- B 200 m åt SO utefter vägen
- C Rak linje cirka 150 m åt SV som tangerar kanten på tjärnen och slutar vid myrens kant.
- D Rak linje åt SO knappt 300 m mot innersta delen av myrflik.
- E Rak linje mot SSO cirka 550 m till sydöstra stranden av namnlöst tjärn.
- F Rak linje åt SSV cirka 200 m som ansluter till myrkanten.
- G Linje utefter myrkanten cirka 200 m söderut
- H Rak linje cirka 550 m åt SO till skärning mellan dike och myrkant.
- I Utefter dike cirka 500 m till skärning med gammal järnvägsbank.
- J Utefter järnvägsbanken cirka 950 m.
- K Rak linje åt SV cirka 1 600 m över myrmark.
- L Rak linje åt V cirka 150 m mot fastmarkskanten.
- M Rak linje åt NNV cirka 350 m via innersta delen av myrfliken (söder Gräshöjden).
- N Linje mot NO som efter cirka 250 m ansluter till fastmarkskanten och följer denna ytterligare cirka 750 m och vidare över den smala basen av "Långa manen" till (N₃) innersta delen av nästa myrflik.
- O Rak linje mot NNO cirka 650 m till västra spetsen av liten förgrening av dynryggen (Långa manen).

Bil 2

11.1211-88-84

- P₁ Rak linje 100 m åt NV cirka 50 m upp på dynryggen från fastmarkskanten
- P₂ Cirka 300 m norrut utefter dynryggens krön.
- Q Rak linje åt NNO cirka 500 m mot myrkant. Linjen fångar in i det närmaste hela dynryggens bredd.
- R Cirka 250 m åt NNV utefter dynryggens krön
- S Rak linje cirka 400 m åt NNV till myrkant
- T Rak linje drygt 100 m åt NV till krönet på nästa dynrygg
- U Rak linje åt NNV cirka 500 m huvudsakligen i anslutning till dynryggens krön
- U-A Cirka 850 m utefter kraftledningen.

Utdrag ur förslag till länsstyrelsens beslut angående bildande av naturvårdsområde för Brattforsheden.

Grund för besluten:

Brattforsheden är ett av landets främsta exempel på randdeltan vid högsta kustlinjen. Objektet inrymmer många välutbildade ytformer som dödisgropar, åsryggar, raviner, flygsanddyner och meandrande vattendrag. De stora fälten med flygsanddyner räknas till de mest skyddsvärda i sitt slag i landet (enl SNV PM 1412). Ett av landets få flygmofält ligger inom objektet. I raviner och i deltafronten mot söder finns ett stort an-tal källflöden. Objektet har mycket stort vetenskapligt dokumentärt intresse och är väl känt i den kvartär-geologiska litteraturen. Även områdets sjöar torde ha stort vetenskapligt värde bl a genom sitt läge i ett begränsat och relativt opåverkat nederbördsområde.

Området inrymmer ett antal stora myrar av olika typer varav några betecknats som riksintressanta bevarandeobjekt (enl länsinventering H Sjörs och S Fransson 1980).

I vissa delområden t ex ravinlandskapen finns även betydande biologiska värden såsom skogsbestånd av ursprunglig karaktär och rik förekomst av växter och djur inkl kryptogamer och ryggradslösa djur. Sandödlan - betecknad som utrotnings-hotad (NU:A 1978:19) - förekommer inom en lokal på heden. Flodpärl-mussla - hotad till sin existens av försurning och vattenföroreningar - förekommer i vattendrag inom objektet.

Brattforsheden har även betecknats som riksintressant för friluftslivet (jämför SNV PM 726).

Sammanfattningsvis kan Brattforsheden betecknas som ett naturvårdsobjekt av högsta klass.

Ändamålet med naturvårdsområdet är i första hand att bevara de geologiska formationerna samt även att bevara området attraktivt och tillgängligt för besökande allmänhet och underlätta naturstudier. Ändamålet är vidare att bevara de speciella, biologiska värden som finns i delar av området samt att bevara vattensystemet så opåverkat som möjligt.

BESVÄRSHÄNVISNING

Den som vill överklaga länsstyrelsens beslut skall göra det skriftligen genom besvär hos regeringen. Besvärshandling skall ha kommit in till jordbruksdepartementet, 103 33 Stockholm, inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

I besvärshandlingen skall anges länsstyrelsens beslut. Vidare bör anges vad som yrkas och de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet. Klaganden bör även uppge namn, postadress och telefonnummer.